

Худовандо, нафси моро ба зикри худат итминонгиранда, ба ҳукмат розишаванда ва ба атоят қаноаткунанда гардон. Омин!

Поёни сураи "Фаҷр". Ва лиллоҳил ҳамд.

Сураи Балад

90-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукаррама нозил шуда,
аз 20 оят иборат аст.

Дар ин сура Аллоҳтаъоло аз оғоз ба чанд ашё қасам ёд мекунад. Баъд аз он дар бораи офарида шудани инсон ва дар бораи шахсоне, ки ба зӯрию нерӯмандии худ мағрур мешаванд, маълумот медиҳад. Дар давоми сура оид ба ду роҳе, ки пеши инсон барои интиҳоб гузошта шудааст ва инчунин гиromӣ доштани ятимону фақирон, ҳамчунин оид ба саодатмандону бадбахтон, ҳамчунин аз оқибати кори онҳо хабар медиҳад.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллāҳи-р-Раҳмāни-р-Раҳ̣им

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону
бениҳоят бораҳм аст.

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

Лā уқсиму бихāза-л-балад. 1.

1. Қасам меҳӯрам ба ин шаҳр (Макка) -

Яъне Худованди бузург дар ин оят ба шаҳри Маккаи Муаззама қасам хӯрадааст. Зеро ҳурмати ин шаҳр аз рӯзи халқи (офариниши) Осмону Замин арзи ҳастӣ карда, буд. Илова бар ин савганди Худованд ба ин шаҳр ба шарафмандии он назди Худои якову беҳамто далолат мекунад. Ин аст, ки Каъбаи мусулмонон он ҷо ҷойгир аст.

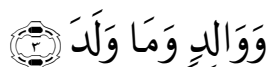
Ҳарфи (пешоянди) "Ло", ки дар аввали оят омадааст, тибқи илми наҳв (синтаксиси забони арабӣ), "Ло"-и зоида ном дорад.

وَأَنْتَ حَلِلُّ هَذَا الْبَلَدِ

Ва анта ҳиллум бихāза-л-балад. 2.

2. ва (муширикони озори) туро дар ин шаҳр(-и ҳором) ҳалол мешуморанд -

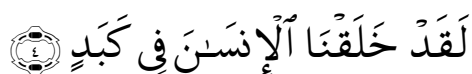
"Ва анта ҳиллун"-ро муфасссирон ҳар гуна маънидод кардаанд. Аксар бар ин ақидаанд, ки Макка шаҳри ҳаром, (чанг дар дохили он манъ) эълон шуда буд. Аммо Худованд барои фатҳи Макка якчанд соатро ба Расулаш (с) иҷозат додааст. Ин воқеаи фатҳи Макка дар санаи 8-ӯми ҳиҷрӣ ба вуқӯъ омад. Боз ҳурмати Макка ҳамчун "Шаҳрулҳаром" боқӣ монд.

Ва вāлиди-в ва мā валад. 3.

3. ва қасам ба падар ва фарзандонаш,

Яъне ҳазрати Одам (а) ва фарзандони ӯ. Ояти зер ҷавоби қасам аст:

Лақад халақна-л-инсāна фӣ кабад. 4.

4. ҳаройина, инсонро дар машаққат офаридем .

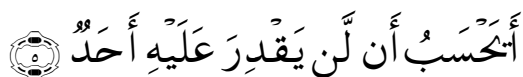
Вақто ки Расулуллоҳ (с) аз ҷониби кофирони Макка озору машаққатҳо мекашид, Аллоҳтаъоло ин оятро ҳамчун тасалли бар ӯ (с) нозил карда, фармуд, ки қасам (ба он чӣ, ки аз аввали сура то ин ҷо гузашт) албатта, Мо инсонро дар машаққатҳо офаридем, бинобар ин, инсон тӯли зиндагии хеш аз гаҳвора то гӯр, хоҳ ноҳо, мавриди ғаму андӯх, ранҷу ғусса, азобу кулфат ва нобарориҳо қарор мегирад. Аз кулфату машаққатҳо ҷойи гурез нест. Ҳатто ба зиндагии беҳтарин махлуқи Худо, ҳабиби ӯ ҳазрати Муҳаммад (с) назар афканем, мебинем, ки он низ аз машаққатҳо ҳолӣ нест.

Ҳар киро дар ин олам ғам нест,

Ё одам нест, ё аз ин олам нест.

Умуман, инсон аз дарду алам ҳолӣ нест.

Хулоса, ҳар киро ҳар хел ғаму андӯх аст. Баъд аз он Аллоҳтаъоло ба ояти зер аз табиати инсонҳое, ки қудрати Аллоҳтаъолоро мункиранд ва баъсу нушурро дурӯғ ҳисобидаанд хабар дода фармудааст, ки:...

А-яҳсабу ал ла-й яқдира ъалайҳи аҳад.5.

5. Оё мепиндорад, ки ҳаргиз бар вай ҳеҷ кас қудрат намеёбад?

Оё инсоне, ки Худованд ба ӯ қувваю бозуи зӯр, молу давлати бисёр ва касбу мансаби баланде додааст фикр мекунад, ки дигар ҳеҷ кас ба ӯ баробар шуда наметавонад? Тасаввур мекунад, ки дигар қудрате мавҷуд нест, ки ўро таҳти фармон оварад ва ба ҷазои саркашиаш бирасонад?

Аз он ҷумла, дар даврони Расулаллоҳ (с) марде буд бо номи Аби Ашад ибни Калдат, ки аз қувваю зӯрии худ фахр мекард. Қуввати ӯ то ҷое буд, ки болои пӯсте баромада маҳкам меистод ва мефармуд: - “Ҳар кӣ ин пӯстро аз зери пои ман берун орад, онро аз худ кунад.” То 10 нафар дар якҷоягӣ қувва меозмуданд, он пӯст пора-пора мегашт, аммо Аби Ашад ибни Калдат аз ҷойи худ намечунбид. Ин оят дар ҳаққи вай нозил шуд, ки бо зӯрии худ мефаҳриду Расулаллоҳ (с) ва оятҳои Қуръонро масхара мекарду мегуфт:...

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا ﴿٦﴾

Яқулу аҳлақту мала-л лубадā. 6.

6. Меғӯяд: «Моли бисёре харҷ кардам».

Ӯ ифтихор аз ин дорад, ки моли бисёре дар муқобили Ислому ва Расули Худо (с.) сарф кардааст. Ба ин хотир, касе бо ӯ муқобила карда наметавонад. Андеша намекунад, ки моли худро дар кадом роҳ сарф кардааст. Сарфи мол дар роҳи фиску фасод, ҳавою ҳавас барои Аби Ашад ибни Калдат ва монанди ӯ ба ҷуз вубол ва ҷурму гуноҳ чизи дигаре намедихад.

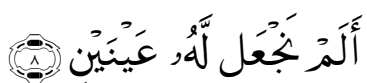
أَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ ﴿٧﴾

А-яҳсабу ал лам ярахӯ аҳад. 7.

7. Оё мепиндорад, ки ўро ҳеҷ кас надидаст?

Яъне Худо (ҷ.ҷ.) кӣ чӣ қадар мол ба чӣ ният ва барои чӣ ба сарф расонидааст ҳамаро мебинаду медонад. Пас, дурӯғи бечо ва кирдори бориё инсонро суд набахшад.

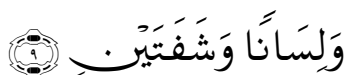
Худованд ҳар як амали шуморо медонад ва таҳти суол қарор медиҳад ва дар ҳар як сарфи беҳудаи шумо ҷазои мувофиқ медиҳад, чунки Аллоҳтаъоло Рақиб аст. Инсон хоҳ бой бошад, хоҳ камбағал, хоҳ аъзоҳои солим дошта бошад, хоҳ не, бояд, ки неъматҳои Худоро фаромӯш накунад. Худованд фармудааст, ки:...

Алам наҷъал лаҳу ғайнайн. 8.

8. Оё барои ӯ ду чашмо наофаридем,

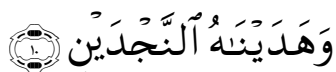
Худованд магар барои инсон ду дидаи бино надод, ки ҳама чоро бубинад?

Ва лисāна-в ва шафатайн. 9.

9. ва як забону ду лабро?

Яъне оё Аллоҳтаоло барои инсон забону лабон наодоаст, ки онҳоро дар ошомидан, сухан кардан ва ғайра истифода мебарад? Оё инҳо ҳам неъмате аз неъматҳои Парвардигор нест, ки ба ӯ додааст? Инчунин:..

Ва ҳадайнāху-н-наҷдайн. 10.

10. Ва оё ўро ду роҳ (хайру шар) ҳидоят накардем?

Дар шарҳи ин оят муфасссирон ақидаҳои мухталиф доранд. Ағлаби онҳо бар ин ақидаанд, ки мурод аз ду роҳ - роҳи хайр ва роҳи шарр аст, ки пеши инсон гузошта шудааст ва ӯ аз рӯйи ақлу фитрат якеро интихоб мекунад. Тафсили он ду роҳ ба воситаи Паёмбарамон (с) сурат мегирад. Дар тафсири се ояти боло уламо чунин ҳадиси қудсиро меоранд: **Пайғамбар (с.) фармуд, ки Аллоҳтаоло меғӯяд: "Эй писари Одам, ман ба ту неъматҳои бешумор додам, ки инсон шукри ин неъматҳои бузургро ба ҷо оварда наметавонад. Яке аз он ду чашми бино аст. Онро ба ту додам ва назар кун ба он чизе, ки бароят ҳалол ҳукм кардам ва чун дидӣ чизеро, ки бароят ҳаром фармудам, пас, бипӯш чашматро"** ва ҳамин тавр вазифаи ҳар як аъзоро номбар карданд.

Хулоса, ҳар инсони соҳибақл ҳудаи роҳи савобу хаторо дарк мекунад. Оё месазад, ки инсон дар муқобили чунин неъматҳо ба ҷойи шукрона мисли Аби Ашад ибни Калдат бо сарфи молу сарват бар зидди Ислому мусулмонон душманӣ варзад? Оё ӯ аз ақабаҳо (гузаргоҳи саҳт) гузаштааст?...

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ﴿١١﴾

Фалақта ҳама-л-ъақабаҳ. 11.

11. Пас, бо гузаргоҳи душвор нагузаштааст.

Ба ҷойи он ки бо ҳама неъматҳо ва асбоби ҳидоят, ки Худованди оламиён ба инсон арзонӣ доштааст, гузаргоҳи саҳти динро паси сар кунад ва ба мақоми баланди комронӣ расад, ҷойи ин ки молро дар адовати Расулуллоҳ (с) сарф кунад, онро барои бандагон сарф мекард, барои ӯ хуб набуд? Мутаассифона, аз ақаба Аби Ашад ва амсоли он гузашта натавонистанд. Чаро Аллоҳтаъоло "гузаргоҳи саҳт" гуфт? Барои он, ки касе бо роҳи муайянкардаи дин меравад, дар муқобили ҳавою ҳавас ва нафси саркаш муборизаи пуршиддатро интизор аст. Пирӯзгашта касест, ки нафсашро тобеъи ақли худ гардонидаст. Аммо афсӯс, ки дар тобеъияти нафс қарор доштагиҳо бисёранд. Зеро аз ҳавою ҳавасҳои ношаръӣ даст кашидан кори саҳлу кори ҳар инсон нест.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴿١٢﴾

Ва мӓ адрока ма-л ъақабаҳ. 12.

12. Ва чӣ чиз дононд туро, ки гузаргоҳи душвор чист?

Оятҳои зер ба ин савол, иншооллоҳ, ҷавоб медиҳанд:...

فَكَرَبَةُ ﴿١٣﴾

Факку рақабаҳ. 13.

13. Он (дар роҳи Худо) озод кардани барда аст;

Он гузаргоҳи саҳт барои ризои Худо озод кардани ғулом, ё каниз, ё мусалмони асир аз дасти кофирон, ё шахси қарздорро аз бори гарони қарз озод кардан аст. Ё...

أَوْ إِطْعَمٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ﴿١٤﴾

Ав итъӓмун фи явмин зи масғабаҳ. 14.

14. ӓ таъом додан дар рӯзи гуруснагӣ -

Яъне дар айёми қаҳтсолӣ гуруснагонро дастгирӣ намуда, таъом додан. Ин ҳам аз гузаргоҳи саҳт гузаштан аст. Инчунин:..

يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴿١٥﴾

Ятиман 3а макрабаҳ. 15.

15. ба ятиме ки соҳибқаробат бошад -

Некӯй ба ятимон ва ба хешу ақрабо ҳам савоб аст. Агар ҳарду ҷамъ шаванд, ду савоб ҳосил мешавад. Сухани Пайғамбар (с) аст: **“Ман ва кафили ятим дар Ҷаннат бо ҳамдигар баробарем.”** Ё ин ки:...

أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ﴿١٦﴾

Ав мискинан 3а матрабаҳ. 16.

16. ба мискини хоксор.

Инчунин, мискини бенавои хоксорро низ меҳрубонию кӯмак кардан зарур аст. Аз ояти 13-ӯм то 16-ӯм ҷавоб ба ояти 12-ум аст, ки "ақбаҳ" чист?

Иҷрои ҳамаи ин амалҳо гузаштан аз "ақбаҳ" аст. Ҳамаи онҳо амалҳои солеҳанд ва баъди иҷрои ҳамаи ин амалҳо бояд инсон аз ҷумлаи шахсоне бошад, ки:..

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾

Ҷумма кона мина-л лазина āману ва тавāсав би-с-сабри ва тавāсав би-л-марҳамаҳ. 17.

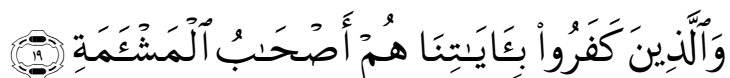
17. Пас, бояд аз он касоне бошад, ки имон овардаанд ва ҳамдигарро ба сабр тавсия кардаанд ва якдигарро ба меҳрубонӣ тавсия намудаанд.

Яъне шахсе бо сари баланд аз ақбаҳо гузаштааст, ба шарте суд мебардорад, ки ӯ дар ҳисоби шахсони имондор бошад. Зеро бузургтарин шартӣ қабули амалҳои солеҳ назди Аллоҳтаоло имон аст. Агар имон набошад, ҳеҷ амали некӯ қабул нашавад. Баъд аз ин соҳибони имон бояд ҳамдигарро ҳама вақт ба сабру таҳаммул ва меҳру шафқат намудан ба ҳамдигар васият кунанд. Ашхоси сабркунанда ба ҳангоми заҳматҳо ва меҳрубону мушфиқ ба халқи Худо, назди Офаридгор соҳиби мартабаи баланданд. Онҳо:

أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴿١٨﴾

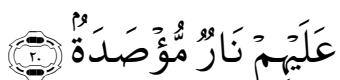
Улѣика асҳѣбу-л-майманаҳ. 18.**18. Онҳо соҳибони бахт ва дасти ростанд.**

Онҳо хело мардуми некбахтанд, ки номаи аъмолашон ба дасти росташон дода мешавад ва ҷояшон тарафи рости Арши азим аст. Чунки онҳо аз ин ақабаҳо гузаштанд....

Ва-л-лазѣна кафару би айѣтинѣ ҳум асҳѣбу-л машамаҳ. 19.**19. Ва касоне, ки ба оятҳои Мо кофир шудаанд, онҳо асҳоби дасти чап буда, шум ва бадбахтанд.**

Дар оятҳои мазкур ҷамъ байни тарғибу боздоштан, фарқ байни аҳли Ҷаннат ва нор, некбахтон ва бадбахтон ба ҷашм мерасад. Бинобар ин, зимни ояти мазкур омада, ки ва онон, ки пайғамбарии Муҳаммад (с)-ро мункир шуданд ва Қуръонро дурӯғ ҳисобиданд, он ҷамоъа асҳоби чапанд, номаи амалҳояшон ба дасти чапи онҳо дода мешавад, яъне аҳли норанд.

Ба ибораи дигар: Чунин ҷамоъа номаи аъмолашонро ба дасти чапашон мегиранд, зеро онҳо дар ин дунё аз ақабаҳо (гузаргоҳҳои сахт) чуноне ки аз ояти 13-ӯм то 16-ӯм ишора рафт, нагузаштанд.

Ъалайҳим нѣру-м-муъсадаҳ. 20.**20. Бар онҳост отаиши сарпӯшкардашуда.**

Албатта, аз мазмуни бисёр оятҳо фаҳмида шуд, ки бошишгоҳи шахсони ба Аллоҳу Расули Ў (с) ва Қуръон кофир шуда Ҷаҳаннам аст ва аз он ҳаргиз халосӣ надоранд.

Ҷаҳаннам табақаҳои гуногун дорад. Кофироне, ки сифатҳояшон дар оятҳои ин сура зикр шуд, ба он табақаҳо ворид мешаванд. Ҷаҳаннам сарпӯшидаву маҳкам аст. Бӯи хуши гулу райҳони Ҷаннат, ки аз як моҳа роҳ ба машом мерасад, ба бошишгоҳи дӯзахиён ҳаргиз дохил намешавад, то ки онҳо заррае ҳам роҳат набаранд.

Адибе дар васфи расулуллоҳ (с) чунин гуфтааст.

**Эй Каъбаро зи юмни қудуми ту сад шараф,
В-эй мурдаро зи мақдами поки ту сад сафо,**

Батҳо зи нури талъати ту ёфт фуруғ.

Ясриб зи хоки ту боравнаку баҳо.

Худовандо, моро бо ғазаби худ гирифтори чунин макони нохоҳам магардон! Моро бо дасти душманони худ дар ин дунё гирифтори азоб масоз! Омин!

Поёни сураи "Балад". Ва лиллоҳил ҳамд.

91-уми сураи Қуръон буда, дар Маккаи мукаррама нозил шуда, аз 15 оят иборат аст.

Аллоҳтаъоло дар аввали сура ба чанд ашё қасам меҳӯрад. Баъд аз он роҳи неку бадро ба инсон мефаҳмонад ва доир ба он, ки покизагон нафси худро аз ҳар гуна бадихо нигоҳ медоранд, маълумот додааст. Давоми сура хабар додааст, ки гунаҳкорон шахсоне мебошанд, ки паи ҳавою ҳавасҳои нафсонӣ шуда, аз ибодати Парвардигори худ сар мепечанд....!!!

Сураи мазкур дар бораи қавми Самуд ва оқибати кори онҳо низ маълумот медиҳад. Дар охири сура яке аз сифатҳои Аллоҳтаъоло - аз касе бим надостан, зикр шудааст:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону бениҳоят бораҳм аст.

وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا

Ва-ш-шамси ва зӯҳаҳа. 1.

1. Ва қасам ба Офтоб ва равшании он -

Аллоҳтаъоло ба шамс ва нуру нафъе, ки аз он содир мешавад, қасам ёд намудааст...

وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا

Ва-л-қамари иза талāҳа. 2.

2. ва қасам ба Моҳ, чун ба дунболи он биёяд -